

**Advies van het
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
INBO.A.2009.120**

Hydrologische monitoring in terreinen ANB

Nummer: INBO.A.2009.120
Datum: 29/05/2009
Auteur: Piet De Becker
Geadresseerde: Bernard Van Eleghem
ANB-Centrale diensten
Datum van Aanvraag: voorjaar 2008
Aantal pagina's: 4

cc. Carl De Schepper, ANB Centrale diensten

Vraagstelling

In het voorjaar 2008 werd gevraagd om een "best-professional" inschatting te maken van de ANB gebieden, met het oog op het opstarten of efficiënter maken van hydrologische monitoring. Daarbij werd expliciet gevraagd naar een "bp"-categorisering van hydrologische topgebieden, gebieden die mits enige remediëring tot de top zouden kunnen behoren en de hydrologisch "mindere" gebieden.

Bijkomend werd gevraagd om aan te geven in welke gebieden het INBO dan wel ANB momenteel al metingen verrichten.

Lijst van de ANB terreinen

Er was/is bij ANB geen volledige lijst beschikbaar met alle beheerde terreinen. Daarom werd er gebruik gemaakt van de natuurgebieden databank voor de lijst van alle ANB terreinen. In deze databank (www.natuurgebieden.natuur.be) zitten alle Vlaamse (zowel private als door de overheid beheerde) natuurgebieden, bosreservaten en door ANB beheerde militaire domeinen. Er zit echter geen informatie in over de domeinbossen.

In dit advies is er bijgevolg (en in akkoord) geen informatie opgenomen over de domeinbossen.

In totaal gaat het over 263 verschillende gebieden: 22 militaire domeinen, 68 bosreservaten en 173 natuurgebieden, verspreid over de vijf Vlaamse provincies. (zie Excel file "hydrologische prioriteiten in ANB terreinen" in bijlage).

Hydrologische prioriteitsniveaus

Vooreerst werd nagegaan of er hydrologische informatie over het gebied in kwestie ter beschikking is (hier op het INBO of elders). Met hydrologische informatie wordt bedoeld dat er meer informatie ter beschikking is dan bv simpelweg de grondwaterafhankelijkheid die afgeleid kan worden uit de drainageklassen uit de bodemkaart van België. Dat is eerder rudimentaire kwalitatieve informatie. Er wordt met name gekeken naar de beschikbaarheid van waterpeilmetingen (vnl. in de hydrologische databank WATINA), dan wel of er eco- en/of hydrologische studies over de gebieden of clusters van gebieden werden uitgevoerd in de afgelopen 20-30 jaar. Er werd met andere woorden nagegaan of er kwantitatieve ecohydrologische informatie beschikbaar is.

Een overzicht van de resultaten wordt gegeven in onderstaande tabel.

ANB terreinen excl. Domeinbossen				hydrologisch prioriteitsniveau		
	totaal aantal	Geen kwantitatieve info	niet waterafhankelijk	1	2	3
militaire domeinen	22	13	-	5	2	2
bosreservaten	68	25	14	3	12	13
natuurgebieden	173	92	6	21	37	27

Een eerste selectie scheidde de gebieden af waar geen kwantitatieve informatie over beschikbaar is; 120 gebieden of 45%. Van de resterende gebieden zijn er 20 niet waterafhankelijk. Van de dan weer resterende 143 terreinen is er wel kwantitatieve informatie voorhanden.

Die terreinen kunnen ingedeeld worden in drie hydrologische prioriteitscategorien.

De categorie 1 bevat die terreinen die een (nagenoeg) intact hydrologisch systeem hebben. Daarmee wordt bedoeld dat de gebieden ofwel groot genoeg zijn om hydrologisch nagenoeg onafhankelijk van randinvloeden te kunnen functioneren. Uiteraard is er in Vlaanderen geen enkel gebied te vinden waar niet één of andere vorm van hydrologische verstoring optreedt. Er is echter wel een beperkte selectie van 29 terreinen te vinden die als vrij intact kunnen beschouwd worden. In een aantal gevallen gaat die redenering op als er aanpalende natuurterreinen van terreinbeherende verenigingen mee in beschouwing worden genomen (bv: Echelkuil samen met de Liereman (prov. Antwerpen), het Kamp van Beverlo samen met de vallei van de Zwarte Beek (prov. Limburg); overstromingsgebied van de Doode Bemde samen met de Doode Bemde (prov. Vlaams-Brabant)).

De categorie 2 bevat die terreinen waar aanwijsbare verstoring optreedt die van die aard is dat ze remedieerbaar lijkt. Het gaat doorgaans om 59 grotere gebieden of kleine gebieden met een lokaal hydrologisch systeem.

De categorie 3 gebieden (de resterende 42) zijn ofwel kleinere gebieden die slechts een onderdeel van een hydrologisch systeem uitmaken dan wel grotere gebieden onderhevig aan een ernstige, doorgaans niet remedieerbare verstoring

De gebieden en hun categorieën zijn nominatief weergegeven in de Excel file "hydrologische prioriteiten in ANB terreinen" in bijlage.

Waar gebeurt hydrologische monitoring en door wie?

In nagenoeg alle categorie 1 gebieden wordt aan hydrologische monitoring gedaan ofwel vanuit het INBO ofwel door ANB.

De hydrologische monitoring vanuit het INBO behelst een netwerk van automatische druksondes die in peilbuizen hangen om gedetailleerde tijdreeksen van waterpeilmetingen te bekomen in een ruime set van referentielocaties. Momenteel worden een 180-tal locaties verspreid over natuurgebieden in Vlaanderen op die manier bemeaten. Daarvan ligt ca. de helft in die categorie 1 ANB terreinen. Het zijn locaties waar goed ontwikkelde grondwaterafhankelijke vegetatietypen voorkomen. De metingen gebeuren in het kader van ecohydrologisch onderzoek, ondermeer voor het bepalen van standplaatsfactoren van grondwaterafhankelijke vegetatietypen, voor het opmaken van ecohydrologische referentiedatasets zoals voor het NICHE of ITORS project, ... Normaal gezien zullen deze metingen nog meerdere jaren doorlopen. De juiste duur ligt echter niet expliciet vast. In totaal meet het INBO waterpeilen in 45 ANB terreinen

ANB meet actueel in 42 van haar terreinen waterpeilen (zie bijlage). Dat zijn de terreinen waarvan geweten is dat er een meetnet werd geïnstalleerd, dat betekent niet altijd dat er hier op het INBO metingen van aanwezig zijn. Een

aantal ANB medewerkers stuurt de metingen op regelmatige basis door. Dat gebeurt gecoördineerd in de buitendiensten Limburg, Vlaams-Brabant en Antwerpen en wel door een centraal aanspreekpunt dan wel door individuele boswachters. De twee andere provinciale diensten leveren geen peilgegevens. Er werden in het verleden nooit officiële afspraken gemaakt. Alles gebeurt momenteel op vrijwillige basis.

Als in de loop van de verdere discussie een volledig overzicht van de meetlocaties en de beschikbare meetgegevens nodig is, dan kan dat snel gegeven worden.